

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
Факультет цивільної та господарської юстиції
Кафедра приватного права
Кафедра права інтелектуальної власності та патентної юстиції**

ІТ-ПРАВО, КІБЕРБЕЗПЕКА ТА ШІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції**

28 березня 2026 р.

Одеса
Фенікс
2026

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. О. Харитонова**,
докторки юридичних наук, професорки **І. В. Давидової**

Упорядники-укладачі:

Давидова І. В. — доктор юридичних наук, професор, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Калітенко О. М. — кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія»;

Бобейко Н. І. — лаборантка кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право, кібербезпека та ІІІ в умовах гібридної війни :
I-92 матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 28 берез. 2026 р.) / за заг. ред.: д-ра юрид. наук, проф. Є. О. Харитонова, д-ра юрид. наук, проф. І. В. Давидової. Одеса : Фенікс, 2026. 300 с. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.33701>

ISBN 978-617-8763-22-0

Збірник містить матеріали доповідей, присвячені актуальним проблемам ІТ-права, кібербезпеки, цифрової трансформації суспільних відносин, правового регулювання штучного інтелекту та захисту інформації в умовах гібридної війни, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 26 березня 2026 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення науковців, викладачів, здобувачів освіти, практикуючих юристів, фахівців у сфері інформаційних технологій і кібербезпеки з результатами сучасних досліджень щодо правових, організаційних і технологічних аспектів функціонування цифрового середовища в умовах сучасних викликів. Матеріали видання можуть бути використані в науковій, освітній і практичній діяльності, а також під час подальшого вдосконалення правового регулювання цифрових відносин і забезпечення кібербезпеки України.

342.95 : 343.32 (477) : 351.863

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність і якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти і структурні підрозділи вищих навчальних закладів та установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Всеукраїнської наукової конференції

Харитонов Є. О. – завідувач кафедри приватного права Національного університету «Одеська юридична академія», д-р юрид. наук, проф. (голова);

Федотов О. П. – начальник науково-дослідної частини, професор кафедри морського, митного та інформаційного права, д-р юрид. наук, проф. (заступник голови);

Харитонova О. І. – завідувачка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, д-р юрид. наук, проф.;

Галупова Л. І. – доцентка кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції, канд. юрид. наук, доц.;

Зубар В. М. – професор кафедри приватного права, канд. юрид. наук, проф.;

Калітенко О. М. – професорка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Кривенко Ю. В. – доцентка кафедри приватного права, канд. юрид. наук, доц.;

Токарева В. О. – доцентка кафедри приватного права, д-р юрид. наук, доц.;

Бобейко Н. І. – лаборантка кафедри приватного права.

всіх користувачів своїх платформ, що має доволі позитивний вплив на безпеку. Менші компанії, які зазвичай вважаються конкурентами великих, можуть наоборот отримати позитивний вплив, адже великі платформи допомагають їм закріпитися на ринку електронної торгівлі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Fortes N., Rita P. Privacy concerns and online purchasing behaviour: Towards an integrated model. *European Research on Management and Business Economics*. 2016. Vol. 22, no. 3. P. 167–176.
2. Broeder P. Culture, Privacy, and Trust in E-commerce. *Marketing from Information to Decision Journal*. 2020. Vol. 3, no. 1. P. 14–26.
3. Carmel K. W., Benediktus R., Aurellia J. W. A DEMOGRAPHIC ANALYSIS OF CONSUMER BEHAVIORAL PATTERNS ON DIGITAL E-COMMERCE PLATFORMS. *Jumder: Jurnal Bisnis Digital*. 2025. Vol. 1, no. 2. P. 1–15. URL: <https://journal.dinamikapublika.id/index.php/JUMDER/article/view/22/19>
4. Widodo T., Utami N. K. W. Repurchase Intentions on Zalora Indonesia: The Role of Trust, E-Commerce, and Product Evaluation. *Jurnal Manajemen Bisnis*. 2021. Vol. 8, no. 2. P. 339–351.
5. Кругул Ю., Батрименко В., Батрименко В. Правове регулювання міжнародної електронної комерції. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2018. № 2. с.138-140.
6. б)»Про захист прав споживачів»: Закон України від 10.06.2023 № 3153-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3153-20#Text>
7. Якоб Є. Проблеми розвитку міжнародної електронної торгівлі. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-32>

Тітова Аліна Олексіївна

*аспірантка кафедри приватного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

КЛАСИФІКАЦІЯ СПОСОБІВ МАНІПУЛЯЦІЇ ІНФОРМАЦІЄЮ

Сьогодні, у сфері цивільного права, проблема маніпуляції інформацією виходить на передній план у зв'язку з тим, що інформація стала повноцінним об'єктом цивільних прав, а інформаційні дії – юридично значущими актами поведінки, здатними прямо впливати на майнову та немайнову сферу особи. Маніпулятивні ін-

формаційні практики дедалі частіше стають причиною порушення прав споживачів, учасників договірних відносин, інвесторів, користувачів цифрових сервісів, а також можуть завдавати шкоди честі, гідності, діловій репутації та зачіпати інші прав. Цифрове середовище ускладнює виявлення маніпуляцій і розмиває межу між допустимим впливом та неправомірним формуванням хибного уявлення, що призводить до укладення не вигідних договорів, поширення недостовірної інформації, використання вразливості споживача та інших порушень [1, с.66]. Відсутність чіткої доктринальної класифікації способів маніпуляції інформацією у цивільно-правовому аспекті ускладнює вироблення критеріїв оцінки правопорушень, визначення розміру шкоди, кваліфікацію поведінки сторін та формування ефективних засобів захисту цивільних прав. Тому саме сьогодні, на нашу думку, наукове осмислення та систематизація способів інформаційної маніпуляції є необхідними для адаптації цивільного права до викликів цифрової епохи.

Маніпуляція інформацією у сучасній доктрині має розумітися як умисний прихований вплив на зміст, форму, контекст або спосіб подання інформації, спрямований на формування у адресата викривленої картини дійсності чи спонукання його до прийняття рішень, які суперечать його власним інтересам, за умов збереження ілюзії об'єктивності та нейтральності комунікації [2]. Саме таке визначення відображає сутнісну природу феномену, оскільки маніпуляція не зводиться до механічної зміни чи технічної модифікації інформації, які можуть бути зумовлені редакційними, технологічними чи організаційними потребами та не мають на меті впливу на волевиявлення особи. Так само вона не ототожнюється зі створенням або поширенням інформації, оскільки ці процеси є нейтральними за своєю природою і не передбачають оцінки внутрішнього мотиву особи, що діє у сфері комунікації. Маніпуляція ж передбачає набагато глибший рівень впливу, у межах якого інформація виступає не об'єктом дії, а інструментом впливу на свідомість адресата, засобом формування потрібних реакцій та поведінкових моделей [3, с.11]. Її визначальною ознакою є прихованість,

що унеможлиблює безпосередню ідентифікацію маніпулятивного наміру та створює нерівність інформаційних позицій між комунікантом і реципієнтом. Саме ця прихованість і стратегічний характер впливу роблять маніпуляцію небезпечною у сфері цивільного права, оскільки вона порушує інформаційну автономію особи, спотворює умови формування її волі, нівелює добровільність і усвідомленість правочинів, створює передумови для обману, недобросовісних практик та вчинення дій, які адресат не здійснив би за умов повної та коректної інформації. Маніпуляція, яку науковці розглядають як один з видів інформаційної атаки, полягає в плавній і майже непомітній підміні предмету, який вивчається, і переходу (з відволікаючими ефектами) від об'єктивної оцінки відомостей, фактів тощо до аргументування ілюзорної реальності [4, с.60]. Таким чином, на відміну від зміни, модифікації, створення чи поширення інформації, які описують технічні аспекти роботи з інформаційним матеріалом, поняття «маніпуляція інформацією» фіксує специфічну форму впливу на особу через інформаційний зміст, що має прихований, вольовий та інструментальний характер і тому потребує окремого доктринального осмислення.

Класифікація способів маніпуляції інформацією у сучасній доктрині має ґрунтуватися на розумінні того, що маніпуляція є багатовимірним феноменом, який охоплює як змістові, так і контекстуальні, психологічні та технологічні механізми впливу на адресата. Вона не може бути зведена до простого переліку технік, адже кожна з них є проявом певної моделі впливу, спрямованої на формування викривленого сприйняття дійсності або некритичного прийняття нав'язаного рішення. Виходячи з цього, доцільно виділити кілька підходів до класифікації, які, на нашу думку, у сукупності можуть утворюють цілісну систему.

Передусім маніпулятивні способи поділяються залежно від характеру впливу на інформацію, що дозволяє розмежувати техніки, спрямовані на зміну її змісту, та прийоми, пов'язані зі зміною її форми та подання. До першої групи належать такі механізми, як селективне відбирання фактів, навмисне опущення суттєвих

елементів, часткове перекручення даних, використання псевдостатистики або штучне створення контексту, який надає фактам іншого смислу. До другої – ті, що працюють через структурування, фреймінг, різні типи емоційного забарвлення, маніпулювання заголовками чи візуальними образами, які супроводжують інформаційний матеріал.

Інша група класифікації пов'язаний із характером впливу на психіку адресата, оскільки маніпуляція завжди експлуатує певні когнітивні вразливості. Тут виокремлюються способи, що впливають через страх, тривогу або загрозу; через надмірну позитивізацію; через апеляцію до авторитетів; через стереотипи та соціальні упередження; через штучне створення дефіциту часу або інформаційного перевантаження. Психологічна природа цих технік робить їх особливо небезпечними, оскільки вони обходять раціональний аналіз і впливають на підсвідомі механізми прийняття рішень.

Наступна група класифікації ґрунтуються на технологічному способі реалізації маніпуляції. Тут виокремлюються алгоритмічні маніпуляції (персоналізований таргетинг, формування інформаційних бульбашок, маніпулювання алгоритмами рекомендацій), мережеві маніпуляції (бот-мережі, скоординовані інформаційні атаки, штучне масштабування певних меседжів), а також маніпуляції за допомогою синтетичних медіа (дипфейки, маніпульовані зображення та аудіо, контент, створений штучним інтелектом).

У межах цивільно-правового аналізу особливе значення має класифікація способів маніпуляції залежно від юридично значущого ефекту, який вони здатні спричинити. Тут доречно виділити маніпуляції, що ведуть до формування хибної волі особи при укладенні правочинів; маніпуляції, що порушують інформаційну автономію споживача; маніпуляції, спрямовані на дискредитацію ділової репутації; маніпуляції, які створюють інформаційні асиметрії між сторонами договірних відносин; маніпуляції, що призводять до немайнової шкоди шляхом впливу на честь, гідність, репутацію особи.

Таким чином, класифікація способів маніпуляції інформацією повинна бути багатошаровою і відображати її багатофакторну природу: вона має враховувати не лише змістові та формальні параметри інформаційного впливу, а й психологічні, технологічні та правові аспекти. Саме такий підхід дає змогу комплексно осмислити феномен маніпуляції та забезпечити належне правове реагування у цивільному праві, де захист інформаційної автономії особи стає одним з основних викликів цифрової доби.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Самагальська Ю.Я., Шпуганич І.І. Право на інформацію в цифровому середовищі. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2024. С. 65-70. <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/01/12-3.pdf>
2. Маніпуляція: визначення, підходи до вивчення. <https://socio.karazin.ua/resources/941ddffc75adf9fd96411cc79168a381.pdf>
3. Сугестивні технології маніпулятивного впливу : навч. посіб. За заг. ред. Є.Д.Скулиша. 2-ге вид. К.: ЗАТ “ВІПОЛ”, 2011. 248 с. https://duikt.edu.ua/uploads/1_1353_77641912.pdf
4. Брижко В.М., Дзьобань О.П. Дезінформація як фактор маніпулювання свідомістю. *Інформація і право*. 2023. № 2(45). С. 50-63.

Товт Тинде Олександрівна

*аспірантка кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ПРАВО НА ВІДПУСТКИ ДЛЯ НЕПОВНОЛІТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА УГОРЩИНИ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ

Актуальність дослідження правового регулювання відпусток неповнолітніх в Україні та Угорщині зумовлюється потребою забезпечення належного рівня соціального захисту працюючої молоді в умовах змін сучасного ринку праці. Неповнолітні працівники належать до категорії, яка потребує підвищених гарантій щодо збереження здоров'я, можливості поєднання трудової діяльності з навчанням і забезпечення повноцінного відпочинку. У цьому зв'язку інститут відпусток набуває значення